

Ключевые слова: мотивація, поступление в вуз, студенти, динамика профессиональной мотивации.

The article gives brief review of scientific literature on the subject of motivation for learning, presents students' motivation for entering higher educational establishments and dynamics of professional motivation in educational process based on scientists' opinion on the following issue.

Key words: motivation, entering higher educational establishments, students, dynamics of professional motivation.

УДК 373.24:37.012(477) „192/193

Шинкар Т.Ю.,

викладач кафедри дошкільної освіти

Педагогічного інституту

Київського університету імені Бориса Грінченка

РОЗВИТОК ЗМІСТУ ТА ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ДИТЯЧИХ САДКАХ УКРАЇНИ У 20–30-ті роки ХХ ст.

У статті розкрито особливості розвитку змісту та форм організації методичної роботи в дитячих садках України у 20–30-ті роки ХХ ст. Здійснено аналіз наукових досліджень із зазначеної проблеми, висвітлено педагогічний досвід в історії дошкільної педагогіки.

Ключові слова: методична робота, дитячі садки, суспільне дошкільне виховання, дошкільний навчальний заклад, історико-педагогічне дослідження.

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. З огляду на стрімкий розвиток суспільного дошкільного виховання, перебудови у сучасній системі освіти України виникає необхідність дослідження педагогічного досвіду та історії дошкільної педагогіки з метою вивчення, виокремлення та трансформації позитивних ідей організації методичної роботи в дошкільних навчальних закладах сьогодення.

На сьогодні рівень організації методичної роботи в дошкільному навчальному закладі став одним із найважливіших чинників ефективності його діяльності. Тому, на нашу думку, організація методич-

ної роботи в дошкільному навчальному закладі потребує перегляду з позицій наукового обґрунтування ефективних форм та методів роботи, витоки яких знаходяться на попередніх етапах розвитку системи суспільного дошкільного виховання.

Аналіз наукових досліджень, на які спирається автор. У дослідженнях з вивчення проблеми методичної роботи у сфері дошкільної освіти приділено увагу окремим її аспектам, зокрема, становленню та розвитку системи дошкільної освіти, змісту та плануванню навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах, методам і формам його організації (З. Борисова, Л. Артемова, В. Котирло, К. Крутій, О. Проскура тощо); історико-педагогічним аспектам розвитку освіти, суспільного дошкільного виховання в Україні, характеристиці українського національного дошкільля (О. Бондар, Т. Степанова, І. Улюкаєва, О. Венгловська). Загальні теоретичні аспекти методичної роботи в закладах освіти висвітлено у працях Я. Бенціон, М. Воровки, І. Жерносек, О. Зубкова, Н. Комаренко, С. Майданенко, В. Павленко, О. Сидоренко, І. Титаренко та ін.; особливості організації методичної роботи в закладах освіти різного рівня на сучасному етапі розкрили А. Богущ, Н. Дудніченко, О. Зайченко, В. Лізинський, В. Крижко, К. Крутій, Н. Савінова та ін.

Виокремлення аспектів проблеми, які ще недостатньо вивчені. Проблема розвитку змісту та форм організації методичної роботи в дитячих садках України в 20–30-ті роки ХХ ст. не набула узагальнення і недостатньо висвітлена у сучасних наукових дослідженнях.

Формулювання мети та завдань статті. Метою даної статті є розкриття особливостей методичної роботи в дитячих садках України в 20–30-ті роки ХХ ст. крізь призму аналізу наукових досліджень та педагогічного досвіду, з урахуванням умов розвитку суспільного дошкільного виховання у зазначений період.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих результатів. У 20–30-х роках ХХ ст. відбувався активний пошук шляхів побудови ефективної діяльності дитячих садків, що супроводжувався створенням відповідних наукових інститутів та секторів (Інститут народної освіти, 1920; Вищі трирічні педагогічні курси імені Б.Д. Грінченка, 1922; Український науково-дослідний інститут педагогіки, у складі якого створено сектор дошкільного виховання, 1926), впровадженням у практику перших методичних інструкцій та рекомендацій («Організаційні поради у справі поза-

шкільної і дошкільної освіти», 1918; «Организация массовой методической работы по дошкольному воспитанию», 1932; Положение о дошкольном инструкторе, 1935; «Указание к организации и содержанию методического руководства детскими садами», 1937), розробкою керівництв для вихователів та програм виховання дітей дошкільного віку («Дошкільне виховання», 1918; «У дитячому садку», 1919; «Дитячий садок», 1920; «Теорія і практика дошкільного виховання», 1924, 1927; «Програма для дошкільних закладів», 1932, 1934; «Керівництво для вихователя дитячого садка», 1937).

Історія виникнення методичної роботи в дошкільних установах невід'ємно пов'язана з роботою школи. Вперше офіційно посаду методиста (вчителя-інструктора) в школі було введено на I Всеросійському з'їзді з питань народної освіти (1914) [7]. У 20–30-ті рр. ХХ ст. починають активно розвиватися та діяти такі форми методичної роботи, як педагогічні виставки, спеціальні комісії з дошкільного виховання при Народному комісаріаті освіти в Україні. Українські делегації беруть активну участь у Всеросійських з'їздах з дошкільного виховання, Всеукраїнських нарадах та конференціях дошкільних працівників. На курсах підготовки дошкільних працівників обговорюється питання розроблення та впровадження навчальних посібників та методичних рекомендацій.

У 20–30-х роках ХХ ст., після завершення громадянської війни, суспільне дошкільне виховання лише розпочинало свій розвиток. І хоча методична робота у закладах для дітей дошкільного віку існувала, це поняття не використовувалось у широкому педагогічному обігу, а було лише прописане у назвах інструкційних листів, рекомендаціях, положеннях.

20–30-ті роки ХХ ст. характеризуються остаточним утвердженням радянської влади в Україні та становленням радянської системи суспільного дошкільного виховання; це період широкого розгортання мережі закладів дошкільного виховання, розробки змісту дошкільної освіти, орієнтованої на державну політику [2]. На першій Всеукраїнській нараді з народної освіти (1920) було прийнято модель системи освіти України. Відділ народної освіти було поділено на підвідділи, одним з яких був дошкільний [4]. Передбачалися штатні одиниці завідувачів відділами та інструкторів, що працювали над визначенням організаційних форм та методів керівництва дитячими садками [8].

Значний вплив на розвиток теорії та практики суспільного дошкільного виховання в Україні здійснювали Всеросійські з'їзди з дошкільного виховання. Українські делегації брали участь у роботі всіх чотирьох з'їздів (1919, 1921, 1924, 1928). Прийняті на них рішення, постанови, як правило, враховувалися українськими педагогами у практиці. Слід зазначити, що на цих з'їздах обговорювалися питання концептуального характеру, і нерідко їх рішення приводили до значних змін у змісті та організації дошкільного виховання [8].

Дошкільне виховання у 20–30-ті рр. ХХ ст. переживало період становлення. Упродовж одного десятиліття тричі суттєво змінювались основні програмні документи. Саме цей період представлений працями українських фундаторів дошкільної педагогіки, зокрема: А. Гендріхівської, О. Дорошенко, С. Русової, І. Соколянського, В. Чередніченко, Е. Яновської та ін. [3]. Науково-методичний сектор Наркомпросу УРСР та секція дошкільного виховання Українського науково-дослідного інституту педагогіки розробили й видали великим тиражем низку методичних посібників для вихователів щодо організації роботи в дитячих садках [1]. У 1931 р. почав видаватися науково-методичний журнал «За комуністичне виховання дошкільника». У ньому друкувалося багато матеріалів про організацію різних типів закладів суспільного дошкільного виховання. Журнал значною мірою сприяв підвищенню методичного рівня організації роботи дитячих садків.

Однією з особливостей того часу можна назвати те, що українська педагогічна думка була складовою радянської педагогіки. Окремі вчені російської педагогічної науки зробили вагомий внесок в історію вітчизняної педагогіки (Є. Тихеева, Є. Фльоріна, Л. Шлегер, Н. Сакуліна, Ю. Аркін та ін.).

Зусилля науковців того часу були спрямовані на конкретизацію змісту та форм організації діяльності дітей в дитячих садках. Так, у 1922 р. з'явилась праця О. Дорошенко «Дитячий садок», де автор розглядала питання організації навчання та виховання дітей в дошкільних освітніх установах. Ця книга використовувалась вихователями як методичний посібник [5].

20–30-ті роки ХХ ст. характеризувалися активним розвитком закладів з підготовки дошкільних працівників. Так, з'явилися Інститут народної освіти, Вищі трирічні педагогічні курси, педаго-

гічні технікуми, педагогічні факультети інститутів соціального виховання, міжрайонні педагогічні курси. Крім стаціонарних відкривалися заочні та вечірні відділення. В середині 20-х років діяли три інститути з підготовки фахівців з дошкільного виховання у Києві, Харкові та Одесі. У зв'язку з реорганізацією та розвитком суспільного дошкільного виховання на початку 30-х років відкриваються педагогічні технікуми, у яких здійснювали підготовку вихователів дошкільних установ, та педагогічні (дошкільні) факультети інститутів соціального виховання, у яких готували організаторів дошкільних закладів. У навчальних планах серед профільних предметів з'явився курс «Організація і планування дошкільної справи». Існувало також і заочне інструктування вихователів через радіомовлення (1931–1933) [6; 8].

Кінець 30-х років ХХ ст. – період, коли в результаті напрацювань науковців та практиків були закладені організаційно-змістові засади методичної роботи, затверджено «Керівництво для вихователів дитячого садка» (1938), в якому було сформульовано теоретичні, організаційні та методичні основи діяльності дитячих садків в Україні.

Висновки, рекомендації, перспективи подальших досліджень.

Аналіз доступних педагогічних досліджень, в яких висвітлені окремі аспекти організації суспільного дошкільного виховання, свідчить про те, що 20–30-ті роки ХХ ст. характеризувалися становленням радянської системи суспільного дошкільного виховання, широким розгортанням мережі закладів дошкільного виховання, розробкою змісту дошкільної освіти, закладанням організаційно-змістових засад методичної роботи, науковим обґрунтуванням теоретичних, організаційних та методичних основ діяльності дитячих садків в Україні.

Джерела

1. Батлина Л.В. Становление и развитие общественного дошкольного воспитания в Украинской ССР (1917–1941 гг.) : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Л.В. Батлина. – К., 1983. – 19 с.
2. Бондар А.Д. Развитие суспільного дошкільного виховання в Українській РСР (1917–1967) / А.Д. Бондар. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1968. – 226 с.

3. Бондар О.В. Становлення та розвиток системи дошкільного виховання в УРСР (1919–1933 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України» / О.В. Бондар. – Х., 2006. – 21 с.
4. Дітковська С.О. Становлення системи дошкільного виховання в УРСР (1917–1929 рр.) / С.О. Дітковська // Наук. вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К.Д. Ушинського : зб. наук. пр. – Одеса, 2003. – № 9/10. – С. 99–107.
5. Дорошенко О. Дитячий садок / О. Дорошенко. – К., 1922. – 217 с.
6. Про реорганізацію мережі і системи педагогічної освіти. Постанова РНК УРСР від 11.08.1930 р. // Бюлетень Наркомосу УРСР. – 1930. – № 40. – С. 633
7. Ситник А.П. Должность – методист / А.П. Ситник // Методист. – 2001. – № 1. – С. 11–13.
8. Улюкаєва І.Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні : навч. посіб. / І.Г. Улюкаєва ; Бердян. держ. пед. ун-т [та ін.]. – Бердянськ : Колор-Прінт, 2007. – 169 с.

В статье раскрыты особенности развития содержания и форм организации методической работы в детских садах Украины в 20–30-е годы XX в. Осуществлен анализ научных исследований по данной проблеме, освещен педагогический опыт в истории дошкольной педагогики.

Ключевые слова: методическая работа, детские сады, общественное дошкольное воспитание, дошкольное учебное заведение, историко-педагогическое исследование.

The article describes the features of the contents and forms of methodological work in kindergartens of Ukraine in the 20–30s of the XX century. It analyzes scientific research of this problem, highlights educational experience in the history of preschool education.

Key words: methodological work, kindergartens, public preschool education, preschool educational establishment, historical and pedagogical research.